

Isolationisterna hotar

Hr Hjalmarsons utrikespolitiska deklARATION står helt i överensstämmelse med den alliansfrihet som under de senaste åren blivit den mest gångbara parollen i dessa frågor; de som ser en närmare anknytning till Västern som nödvändig för vår säkerhet måste därför innesluta högerledaren i kritiken av neutralitetslinjen. Men hr Hjalmarson framhåller dock det uppenbara att vi inte därför är "förbjudna att söka det samarbete inom och utom Skandinavien, som ur svensk försvarssynpunkt ter sig omistligt" och att "vi är hänvisade till att hämta råd och rön i de länder, från vilka, inga faror för vårt oberoende hotar — från Västerns länder". Detta ger Morgon-Tidningen anledning att med särskild adress till hr Ohlin hota med att i valpropagandan begagna alla dylika uttalanden som bevis på vilja att frångå den nuvarande utrikespolitiken. Om hr Ohlin säger som hr Hjalmarson, förklarar man, "måste väljarna få den uppfattningen att om hrr Ohlin och Hjalmarson får regeringsansvaret, ämnar de arbeta för en utrikespolitisk kursändring".

Det är ett resonemang så skevt att det inte gärna kan vara subjektivt ärligt. Frånsett det orimliga i tanken att detta val skulle resultera i en ministär Ohlin—Hjalmarson, vet vi ju alla att dessa båda herrar tävlar i att erkänna den nuvarande utrikespolitikens principer. Vad tidningen här söker oroa med är inte väljarnas omedelbara reaktion, utan helt enkelt en propaganda som inför väljarna skulle beteckna oppositionsledarna som antineutralister och krigshetsare, därför att de uttalar självklarheter som de från hr Hjalmarson citerade. Vad man vill tvinga fram är, som statsministerns antydan häromdagen visade, en total kapitulation inför hr Undén, ett upphörande av all kritik av dennes beryktade uttalanden.

En sådan utmaning borde det för oppositionen vara ett nöje att anta. Vi skall om några dagar publicera hr Undéns kommentarer och reflexioner i urval sedan nio år. Om i valet mellan dessa och hr Hjalmarsons försynta erinran om det ostridiga väljarna skulle lockas av hr Undén — som gång på gång ställer sig på samma linje som den kommunistiska propagandan — vore det sannerligen förvånande.

Är det så som Morgon-Tidningens ord ger vid handen, att vi inte ens får etablera det "samarbete som ur svensk försvarssynpunkt är omistligt" och inte hämta "råd och rön från Västerns länder" (som vi hittills gjort), då bör socialdemokratin förmås att erkänna det. Är det så att partiet inte

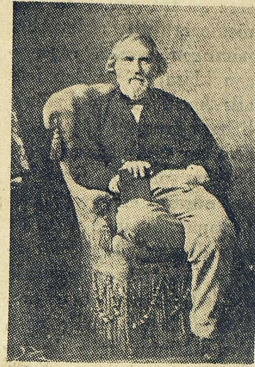
gör någon skillnad mellan Västern och Östern (som hr Undén en gång angivit), att det intar samma hållning mot Norge och Danmark som mot Ryssland, så är det all orsak att få det klart markerat. En sådan utrikesdebatt inför valen skulle vara nyttig och klarläggande.

TURGENJEV och hans porträttör

89

DEN BIOGRAFI över Turgenjev som utgivits av David Magarshack (Faber and Faber, \$5) vore knappast värd ett omnämnande om det inte funnes så goda skäl att göra propaganda för den ryske författaren. Turgenjev var en av de tre gestalter — jämte Tolstoj och Dostojevskij — med vilka rysk romankonst bröt igenom i Väst Europa. Turgenjev (1818—1883), som var något äldre än de båda andra, blev först känd utanför Ryssland och var redan länge före sin död ett stort namn i England och Frankrike; han bodde många år i Paris, deltog i middagarna på Magny och prisades av Flaubert som en mästare. Hans inflytande på novell- och romanteknik synes särskilt i England ha varit betydande och bestående; bland hans lärjungar är enligt Tindall Henry James, Conrad, Galsworthy och Joyce. Men under senare tid har han kommit i skuggan. Han diskuteras och läses inte längre, medan de båda landsmän som omväxlande var hans vänner och hans fiender bevarat sitt rykte och, särskilt vad Dostojevskij beträffar, förblivit aktuella i litterär och ideologisk debatt.

Denna utveckling är inte svårbegriplig. Turgenjev är relativt lättillgänglig, både i fråga om framställningssätt och idéer. Han var västerlänningen bland de stora ryssarna, inte bara för att han bodde i Väst Europa under omkring hälften av sitt vuxna liv, utan för att han anknöt till västerländsk kulturtradition. Han var rationalist, liberal, om man så vill mellanman och kompromissarie — i Dostojevskijs teckning i "Onda andar" blir hans måttfullhet opportunist och kråkaktighet. Han hoppades på ett Ryssland som småningom skulle bli fritt, humant och åtminstone i någon mån demokratiskt; han frigav en del av sina trälar före livsegenskapens avskaffande, men lät dem betala arrende; han avskydde reaktionärerna, men var ironisk och skeptisk mot de revolutionära; han levde med någorlunda gott samvete som grandseigneur på en stor arbetsfri inkomst, men umgicks med Bakunin och Herzen och hoppades att hans egen klass av privilegierade godsägare skulle försvinna. Av det extrema, den religiösa och politiska besattheten, mystiken hos Tolstoj och Dostojevskij finns hos honom knappast något spår. I sin våldsamt och spänning är de båda yngre författarna av en annan dimension än civilisationslitteratören och framstegsmannen Turgenjev, och det är naturligt att de och inte han på längre sikt kommit att representera det särpräglade ryska och givit de stora impulserna åt Västerns idélitteratur.

Turgenjev 1862, vid tiden för utgivandet av "Fäder och söner".

vara väldokumenterad och korrekt, men alltigenom är glanslös; Maurois lilla levhadsteckning, ehuru inte på något sätt märklig, är långt mera vital och engagerad. De triviala reflexionerna är påkostande. Turgenjev var i Paris under junidagarna 1848, men deltog inte i upproret. Detta kan enklast förklaras med att han inte hade någon sympati för denna halvt socialistiska revolt — om han varit i Paris i februari, hade ett uppstigande på barrikaden varit mera motiverat från hans synpunkt. Men Magarshack förklarar att Turgenjev måste stanna på sitt hotellrum, ty annars hade han kanske blivit dödad, och då hade han inte kunnat skriva de berömda romanerna. Dylika i sin förnumstighet idiotiska funderingar gör läsaren tacksam för att Magarshack inte givit sig på en analys av romanerna.

Värst är beskrivningen av Turgenjevs över trettio år långa förbindelse med den ryktbara sångerskan madame Viardot. Denna kvinna var enligt en rad vittnesbörd utomordentligt begåvad, bildad och trevlig; hon sammanförde Turgenjev med litterära berömdheter och befordrade därmed hans rykte; hon vårdade honom med stor ömhet under hans långa sjukdom. Magarshack tjuvar emellertid oavbrutet på förhållandet och på madame Viardot; Turgenjev var "i djupet av sitt hjärta ledsen över sin totala bundenhet vid en kvinna som inte var vacker och som var 35 år gammal" (Turgenjev var flera år äldre); madame Viardot var Turgenjev otrogen (liksom Turgenjev henne); Turgenjev skulle i stället ha gift sig och haft ett lyckligt familjeliv. Detta gnäll blir inte smakligare därför att det återfinns hos flera andra författare. Turgenjev har givit ett par underbara bilder av en hård "femme fatale", och det tycks vara dessa som inspirerat hans biografer.

Men i sin resignation, melankoli, ömhet och utsökta känslighet, i sin lysande skicklighet hör Turgenjev till de ständigt fånglande författarna. Han skakar oss inte som Dostojevskij, han ger en lugn glädje, även då han med mästarskap skildrar stora passioner. Och samtidigt är hans böcker — "Rudin", "Ett adelsbo", "Dagen före", "Fäder och söner", "Rök", "Vårströmmar" — ett panorama över ryskt liv och ryska överklasstämmingar omkring 1850—1880.

Den nu utkomna biografien ger en framställning av Turgenjevs liv som i det väsentliga torde

Som en lustighet kan nämnas att enligt Magarshack Turgenjev ofta skulle ha skrivit sina mest lidelsefulla rader till madame Viardot på tyska, — därför att hon inte förstod detta språk och Turgenjev var blyg. Förklaringen — liksom många andra tydningar i samma stil — faller på sin egen orimlighet. Och en genomgång av breven, som för övrigt är rätt ledsamma, klargör att Turgenjev ofta blandade in engelska, spanska och tyska i franskan, vare sig det gällde trivialiteter eller kärleksförklaringar.

HERBERT TINGSTEN